UCHWAŁA NR XXXV/751/21
RADY MIASTA KATOWICE

z dnia 27 maja 2021 r.

w sprawie przyjęcia sprawozdania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej za rok 2020

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3a) oraz art. 92 ust.2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 920) i w związku z art. 76 ust. 4 pkt 15 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.)

Rada Miasta Katowice
uchwala:

§ 1. Przyjąć sprawozdanie z efektów pracy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach wyznaczonego na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej za rok 2020, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta
Katowice

Maciej Biskupski

Załącznik do uchwały Nr XXXV/751/21
Rady Miasta Katowice
z dnia 27 maja 2021 r.

SPRAWOZDANIE Z EFEKTÓW PRACY ORGANIZATORA RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ ZA ROK 2020

Spis treści

I. Realizacja zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w 2020 r. w Katowicach 3
II. Rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza 10
III. Koszt realizacji zadań organizatora pieczy zastępczej w 2020 r. 11
IV. Podsumowanie 12

I. Realizacja zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w 2020 roku w Katowicach.

Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest wyznaczona na podstawie art. 76 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.) przez starostę jednostka organizacyjna powiatu wykonująca zadania systemu pieczy zastępczej.

Z dniem 1 stycznia 2012 r. Zarządzeniem nr 621/2011 z dnia 13 grudnia 2011 r. oraz zmieniającym je Zarządzeniem nr 1343/2013 z dnia 25 stycznia 2013 r., Prezydent Miasta Katowice wyznaczył Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.
Zgodnie z art. 76 ust. 4 pkt 15 ustawy do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy m.in. przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy.
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach realizował zadania wynikające z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w szczególności zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej wynikające z art. 76 ust. 4, takie jak:

1. Prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach wziął udział w I Edycji Konkursu „Dzień Rodzicielstwa Zastępczego – kampania społeczna" organizowanego przez Fundację EY. W przygotowanym wniosku konkursowym opisano zaplanowaną kampanię pod hasłem „Rodzina zastępcza – dom, który łączy", której celem jest nie tylko promowanie idei rodzicielstwa zastępczego w społeczności lokalnej, ale również poszerzenie wiedzy na temat rodzinnych form pieczy zastępczej, ich wartości i znaczenia w porównaniu z formami instytucjonalnymi oraz rozbudowanie sieci wsparcia dla rodzin zastępczych. Wniosek został zakwalifikowany do I etapu Konkursu.

W styczniowym numerze (dot. 2020 r.) parafialnego miesięcznika „Głos św. Ludwika" został zamieszczony artykuł promujący rodzicielstwo zastępcze pt. „Zostań rodzicem zastępczym! Dzieci marzą, by dorastać w rodzinie". Z kolei w lutym 2020 r. na zebraniach z rodzicami w placówkach oświatowych został przedstawiony list promujący rodzicielstwo zastępcze (w listopadzie 2019 r. do jednostek oświatowych zostało wystosowane pismo z prośbą o odczytanie podczas zebrań z rodzicami ww. listu). W efekcie powyższych działań odbyły się spotkania przedstawicieli Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach z rodzicami i pracownikami Miejskiego Przedszkola nr 13 oraz Miejskiego Przedszkola nr 64 w Katowicach (w dniach 11 oraz 12 lutego 2020 r.). Ponadto jeden z koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej uczestniczył w spotkaniu przedstawicieli placówek oświatowych, lokalnych służb oraz organizacji pozarządowych działających na terenie katowickich dzielnic Szopienice i Burowiec w Terenowym Punkcie Pomocy Społecznej nr 10 Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach, podczas którego promował rodzicielstwo zastępcze. Kolejne spotkania z rodzicami oraz przedstawicielami instytucji nie odbyły się ze względu na wprowadzony stan epidemii oraz wynikające z niego obostrzenia sanitarne.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach przygotował 4000 sztuk ulotek dotyczących promocji rodzicielstwa zastępczego, 2000 sztuk poradników pt. „Rodzina zastępcza – dom, który łączy" oraz 275 sztuk plakatów.

Na stronie internetowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach w 2020 r. stale dostępna była informacja dotycząca warunków jakie należy spełnić, aby ubiegać się o ustanowienie rodziną zastępczą. Osoby odwiedzające stronę internetową Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach mogły uzyskać podstawową wiedzę odnośnie procesu kwalifikacyjnego kandydatów na rodziny zastępcze, rodzajów rodzin zastępczych oraz świadczeń na rzecz rodzin zastępczych i dzieci w tych rodzinach umieszczonych.

Ogółem w 2020 r. odnotowano 1 347 odsłon strony internetowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach w części dotyczącej rodzicielstwa zastępczego.

Z przeprowadzonego w 2020 roku monitoringu efektywności prowadzonych form promocji wynika, iż do Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach zwróciło się

telefonicznie lub osobiście, z zapytaniem dotyczącym rodzicielstwa zastępczego, 38 osób (I kw. - 18 osób, II kw. - 5 osób, III kw. - 11 osób, IV kw. – 4 osoby). Osoby te powzięły informacje na ten temat m.in. ze strony internetowej MOPS lub od pracownika MOPS, w tym pracownika socjalnego, koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, asystenta rodziny. Wielu zainteresowanych pozyskiwało informacje od innych osób, w tym znajomych, kuratorów sądowych, adwokatów lub uzyskały je w instytucjach takich jak: Sąd, szkoła, placówka opiekuńczo-wychowawcza. Dział ds. Rodzin z Dziećmi i Poradnictwa Specjalistycznego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach w 2020 r. odnotował jedno zgłoszenie rodziny zainteresowanej pełnieniem funkcji zawodowej rodziny zastępczej, jednakże proces kwalifikacyjny został przez rodzinę zawieszony z powodu braku gotowości córki biologicznej kandydatów do przyjęcia dzieci.

Podkreślić należy, że na 2020 r. planowano szereg różnych działań na rzecz promowania rodzicielstwa zastępczego i w znacznie szerszym zakresie, jednakże ograniczenia wynikające ze stanu epidemii uniemożliwiły ich realizację.

1	Liczba wykorzystanych druków reklamowych	159 szt. Poradnika dot. rodzicielstwa zastępczego 41 plakatów 320 ulotek promujących rodzicielstwo zastępcze
2	Liczba audycji radiowych, programów telewizyjnych oraz artykułów prasowych, promujących zastępcze rodzicielstwo	1 audycja radiowa
3	Liczba odsłon zakładki dot. rodzicielstwa zastępczego na stronie internetowej MOPS	1347
4	Liczba zorganizowanych wydarzeń promujących zastępcze rodzicielstwo	obchody Dnia Rodzicielstwa Zastępczego nie odbyły się z powodu stanu epidemii

2. Kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej.

Proces kwalifikacji kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej polega w pierwszej kolejności na ocenie spełniania ustawowych warunków określonych szczegółowo w art. 42 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, co zostało potwierdzone w formie analizy sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej sporządzanej przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Po uzyskaniu zaświadczenia lekarskiego o zdolności do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem, opinii o posiadanych predyspozycjach i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz spełnieniu warunków wynikających z art. 42 ustawy, kandydaci kierowani są na szkolenie.

Liczba rodzin ubiegających się o pełnienie funkcji rodziny zastępczej	**39***
Liczba rodzin spełniających warunki wynikające z Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	**15**
Liczba rodzin - nie spełniających warunków wynikających z Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	**13**
Liczba rodzin, które zrezygnowały z procedury kwalifikacyjnej	**2**

*w przypadku 1 rodziny, proces opiniowania został zawieszony, a w przypadku 8 rodzin -proces opiniowania nie zakończył się i będzie kontynuowany w 2021 r.

W okresie sprawozdawczym w przypadku 39 rodzin przeprowadzono w/w analizę, z czego w przypadku 28 rodzin wydano opinie określające czy spełniają one warunki wynikające z art. 42 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ponadto 2 rodziny zrezygnowały z udziału w procedurze kwalifikacyjnej.

W okresie sprawozdawczym 15 rodzin spełniało warunki wynikające z w/w ustawy, natomiast 13 rodzin nie spełniało warunków ustawowych niezbędnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Tym samym osoby te nie zostały skierowane na szkolenie. W 2020 r. w przypadku 4 rodzin Sąd ustanowił rodziny zastępcze, mimo nie spełnienia przez kandydatów warunków wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ponadto 3 rodziny nie spełniły ustawowych warunków, tym samym Sąd powierzył im dzieci

jedynie w pieczę. W okresie sprawozdawczym Sąd odmówił ustanowienia rodziny zastępczej 3 rodzinom, które w ocenie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej nie dawały rękojmi należytego wypełniania funkcji rodziny zastępczej. Postępowanie opiekuńcze w Sądzie z udziałem dalszych 5 rodzin, które uzyskały negatywną opinię, nie zakończyły się i będą kontynuowane w 2021 r.

W 2020 r. na wniosek kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej wydano 14 zaświadczeń kwalifikacyjnych potwierdzających ukończenie szkolenia i spełnienie ustawowych warunków do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

3. Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

W 2020 r. zostały przeprowadzone dwa szkolenia grupowe (edycja wiosenna i jesienna). Dla kandydatów na rodziny zastępcze spokrewnione szkolenie prowadzone było przez pracowników Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach. Szkolenia dla kandydatów na niezawodową rodzinę zastępczą przeprowadzone były przez Stowarzyszenie na Rzecz Rodzin i Zastępczego Rodzicielstwa „Nowy Dom" z Siemianowic Śląskich, według programu zatwierdzonego przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Organizator szkolenia	Kandydaci na rodziny zastępcze spokrewnione (liczba osób)	Kandydaci na rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe (liczba osób)
Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej MOPS	**11***	**-**
Stowarzyszenie na Rzecz Rodziny i Zastępczego Rodzicielstwa „Nowy Dom"	**-**	**12****

* z wynikiem pozytywnym ukończyło szkolenie 9 osób
** z wynikiem pozytywnym ukończyło szkolenie 12 osób

4. Zapewnienie badań psychologicznych osobom pełniącym funkcję rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej.

W 2020 r. badania psychologiczne funkcjonujących rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych zastępczych były prowadzone przez psychologów zatrudnionych w Zespole ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach. Zgodnie z art. 46 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej na podstawie badań psychologicznych dla osób pełniących funkcję rodziny zastępczej niezawodowej i zawodowej wykonywanych raz na dwa lata, sporządzana była opinia określająca predyspozycje i motywacje rodziców zastępczych do dalszego pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej.

Liczba wydanych opinii dotyczących predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej i zawodowej	**42***
Liczba osób, którym wykonano badania predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej i zawodowej	**64**

*w 2020 roku wydana została 1 opinia (odnośnie 1 osoby), sporządzona na podstawie badań psychologicznych przeprowadzonych w 2019 roku.

5. Zapewnianie rodzinom zastępczym szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji.

Corocznie pracownicy Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach przeprowadzają badanie potrzeb szkoleniowych rodzin zastępczych. Na podstawie uzyskanych informacji sporządzony został harmonogram szkoleń na 2020 r.

W IV kwartale 2020 r. psycholodzy Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach przeprowadzili grupowe szkolenie dla katowickich rodzin zastępczych pt. **„Zaburzenia depresyjne i lękowe u dzieci i młodzieży"**. Z powodu trwającej pandemii SARS-Cov-2 i wynikającymi z niej obostrzeniami, szkolenie zostało przeprowadzone w formie wykładu online w czasie rzeczywistym, poprzez platformę Microsoft Teams. Uczestnicy mieli możliwość zadawania pytań prowadzącym. W szkoleniu wzięły udział **4 osoby**, co mogło być wynikiem ograniczeń w obsłudze komputera

przez część rodzin zastępczych, a także konieczności realizowania przez dzieci nauki zdalnej w tym samym czasie. Głównym celem szkolenia było wzbogacenie wiedzy rodzin zastępczych na temat zaburzeń depresyjnych i lękowych u dzieci i młodzieży, a także ich obrazu klinicznego, co powinno uwrażliwić opiekunów na niepokojące symptomy i czynniki wyzwalające oraz ułatwić wstępne rozpoznanie objawów u podopiecznych. Ponadto uczestnicy mieli możliwość poszerzenia praktycznych umiejętności w zakresie prowadzenia rozmów z dzieckiem cierpiącym na zaburzenia depresyjne i lękowe. W szkoleniu skupiono się także na zagadnieniach związanych ze skutkami komunikatów, kierowanych do osób chorych, omówiono także czynniki chroniące oraz wskazano miejsca wsparcia i pomocy.

6. Zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych.

W 2020 r. w związku z obostrzeniami i koniecznością przestrzegania reżimu sanitarnego, zawodowe rodziny zastępcze nie korzystały z usług rodzin pomocowych. W miarę możliwości rodziny odpoczywały wspólnie z umieszczonymi w tych rodzinach dziećmi.

Osoby i rodziny, które postanowieniem sądu rodzinnego zostały ustanowione rodziną zastępczą objęte były wsparciem i pomocą koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach zatrudniał **25** koordynatorów, którzy współpracowali z **311** rodzinami zastępczymi spokrewnionymi, niezawodowymi i zawodowymi.

Do najważniejszych zadań koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej należało w szczególności:

1) udzielanie pomocy rodzinom zastępczym w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej;
2) przygotowanie, we współpracy z asystentem rodziny i odpowiednio rodziną zastępczą, planu pomocy dziecku;
3) pomoc rodzinom zastępczym w nawiązaniu wzajemnego kontaktu;
4) zapewnienie rodzinom zastępczym dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej;
5) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
6) udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej.

Jedną z form wspierania rodzin zastępczych w ich codziennym funkcjonowaniu są grupy wsparcia. Adresatami grupy wsparcia organizowanej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach są rodziny zastępcze spokrewnione. W 2020 r. rodzice zastępczy wyrażali potrzebę uzyskiwania wsparcia psychologicznego i edukacji psychologicznej związanej ze specyfiką wychowywania dzieci w rodzinie zastępczej.

W 2020 r. spotkania wspierające dla rodzin zastępczych spokrewnionych dawały możliwość dalszego rozwoju nabytych kompetencji oraz dzielenia się swoim doświadczeniem związanym z rodzicielstwem zastępczym. Podejmowano zagadnienia wynikające z bieżących doświadczeń uczestników i pojawiających się trudności wychowawczych. Rodzinom dostarczano treści służące wzmocnieniu ich kwalifikacji, rozwojowi osobistemu oraz poszukiwaniu zasobów i strategii zaradczych. Spotkania były prowadzone przez psychologów i pedagoga Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach dla 7 osób. Odbyły się 3 spotkania trwające łącznie 6 godzin.

Z uwagi na stan epidemii i znaczne ograniczenia kontaktów społecznych nie było możliwości regularnej organizacji spotkań, ale w zamian rodziny zastępcze korzystały z telefonicznych porad i rozmów wspierających.

Grupa wsparcia dla rodzin zastępczych niezawodowych prowadzona przez Stowarzyszenie na Rzecz Rodziny i Zastępczego Rodzicielstwa „Nowy Dom" z Siemianowic Śląskich liczyła 16 osób, spotkania odbywały się raz w miesiącu, trwały po 3 godziny. Głównym celem było uzyskiwanie i dzielenie się wsparciem w pełnieniu funkcji rodzica zastępczego, doskonalenie umiejętności wychowawczych, radzenia sobie z emocjami w sytuacjach napięcia, inicjowania i wzmacniania pozytywnych zmian w systemie rodzinnym, zapobieganie wyczerpaniu i wypaleniu oraz wypracowanie wspólnych rozwiązań problemów opiekuńczo-wychowawczych.

7. **Organizowanie dla rodzin zastępczych pomocy wolontariuszy.**

W 2020 r. 3 dzieci z rodzin zastępczych skorzystało z pomocy wolontariuszy w ramach programu „Słonecznik". Wolontariusze udzielali korepetycji dzieciom i młodzieży.

8. **Współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi.**

Systematyczna współpraca ze szkołami, przedszkolami, ośrodkami pomocy społecznej i innymi placówkami ma na celu zgromadzenie informacji o sytuacji socjalno-bytowej, zdrowotnej, dydaktycznej dzieci, jak również sytuacji socjalno-bytowej rodziców naturalnych, władzy rodzicielskiej i alimentów, by na podstawie zgromadzonych dokumentów ocenić możliwość powrotu dzieci do rodziców naturalnych. Na podstawie zgromadzonych dokumentów są przygotowywane oceny rodziny zastępczej i oceny sytuacji dziecka, które są przekazywane do Sądu Rodzinnego.

9. **Prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.**

Poradnictwo specjalistyczne dla rodzin zastępczych i usamodzielnianych wychowanków z terenu Katowic realizowane było przez Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach, zatrudniający wysoko wykwalifikowaną kadrę merytoryczną psychologów i pedagoga. W ramach poradnictwa diagnozowano problemy rodzin zastępczych, ich zasoby i bariery oraz udzielano specjalistycznego wsparcia, w tym w postaci pomocy psychologicznej i pedagogicznej.

Celem poradnictwa specjalistycznego było wspieranie rodzin zastępczych w wypełnianiu powierzonej im funkcji, wzmocnienie poczucia ich odpowiedzialności za wychowywanie dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej, adekwatne spostrzeganie swoich problemów oraz problemów dzieci, rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodzin zastępczych, podniesienie świadomości rodziny poprzez zwrócenie uwagi na indywidualne potrzeby jej członków. Rodzinom zastępczym udzielano również wsparcia w radzeniu sobie z pojawiającymi się kryzysami czy problemami. Poradnictwo dla młodzieży miało na celu wzrost umiejętności planowania swojej przyszłości oraz naukę budowania celów życiowych poprzez wykorzystywanie własnych zasobów.

W związku z obowiązującym stanem epidemicznym w kraju porady odbywały się telefoniczne i online, co związane było z koniecznością dostosowania się do wprowadzanych obostrzeń, organizacji nauki zdalnej dzieci, radzenia sobie z sytuacją kryzysową w okresie stanu epidemii i pojawiającym się w związku z tym lękiem np. o własne zdrowie.

Liczba udzielonych rodzinom zastępczym porad indywidualnych	**735**
w tym, w zawodowych rodzinach zastępczych	**15**

10. **Zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego.**

Rodziny zastępcze, które zgłaszały potrzebę uzyskania pomocy prawnej, mogły skorzystać z porad prawnych udzielanych w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Katowicach. W 2020 r. pomoc prawna, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego, została udzielona **62** rodzinom zastępczym.

11. **Dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej.**

W okresie sprawozdawczym Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach współpracował z Sądem Rejonowym Wydziałem Rodzinnym i Nieletnich w Katowicach, informując o całokształcie sytuacji rodzinnej dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz o sytuacji rodziny pochodzenia dziecka. Koordynatorzy

rodzinnej pieczy zastępczej przeprowadzali oceny sytuacji dziecka nie rzadziej niż co 3 miesiące w przypadku dziecka do lat trzech i nie rzadziej niż co 6 miesięcy w przypadku pozostałych dzieci. Po sporządzeniu oceny sytuacji dziecka formułowano na piśmie opinię dotyczącą zasadności dalszego jego pobytu w pieczy zastępczej, a następnie przekazywano ją do właściwego sądu.

Łączna liczba przeprowadzonych ocen zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej	**567***

* w tym 69 ocen w rodzinach zastępczych zawodowych; wydano łącznie 7 ocen negatywnych.

12. Prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczą.

Kandydaci zgłaszający gotowość do pełnienia funkcji rodziny niezawodowej i zawodowej przechodzą proces kwalifikacyjny, który polega w pierwszej kolejności na ocenie spełniania warunków określonych w art. 42 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej wraz z psychologiem Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach na podstawie zebranych informacji podczas wizyty w miejscu zamieszkania i przeprowadzonej z kandydatami rozmowy oraz po skompletowaniu niezbędnych dokumentów, sporządza diagnozę – ocenę sytuacji rodziny. Elementem procesu opiniowania kandydatów na rodziny zastępcze jest przeprowadzenie badań pedagogiczno-psychologicznych określających predyspozycje i motywacje do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Badania pedagogiczno-psychologiczne wykonywane są przez psychologów i pedagoga Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach. Po uzyskaniu opinii o spełnianiu warunków wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, kandydaci kierowani są na szkolenie na podstawie programu zatwierdzonego przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej.

Spokrewnione, niezawodowe i zawodowe rodziny zastępcze objęte są wsparciem ze strony koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, psychologów i pedagoga Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Rodzice dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej objęci są pomocą i wsparciem pracowników socjalnych Terenowych Punktów Pomocy Społecznej, asystentów rodziny Zespołu ds. Asysty Rodzinnej, poradnictwem specjalistycznym pracowników Centrum Poradnictwa Specjalistycznego, Metodyki i Strategii Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach.

13. Przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Stosownie do art. 42 ust. 1 pkt 5b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pełnienie funkcji rodziny zastępczej może być powierzone osobom, których predyspozycje oraz motywacje do pełnienia tej funkcji zostały potwierdzone opinią psychologa. W 2020 roku psycholodzy i pedagog Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach wykonywali badania psychologiczne i pedagogiczne kandydatów na rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe i zawodowe, a na nich podstawie sporządzano opinię psychologiczno-pedagogiczną.

Liczba opinii psychologiczno-pedagogicznych dotyczących predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej i zawodowej.	**32***
Liczba osób, którym wykonano badania predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej i zawodowej.	**42**

*w 2020 roku zostały wydane 3 opinie psychologiczno-pedagogiczne, dotyczące 4 kandydatów (3 rodzin), które sporządzone zostały na podstawie badań przeprowadzonych pod koniec 2019 roku.

Ponadto 3 osoby (2 rodziny) rozpoczęły proces opiniowania i przeszły badania psychologiczno-pedagogiczne pod koniec 2020 roku, a opinie zostaną wydane w 2021 roku. W przypadku 5 osób (4 rodzin) także rozpoczęto proces opiniowania pod koniec 2020 roku, a badania zostaną zrealizowane w 2021 roku. W przypadku 1 osoby

(1 rodzina) ustalono termin rozpoczęcia procesu opiniowania na I kwartał 2021 roku. Co więcej, 1 osoba (1 rodzina) w 2020 roku uzyskała opinię psychologiczno-pedagogiczną, a proces kwalifikacji zostanie dokończony w 2021 roku. Ponadto 4 osoby (3 rodziny) w chwili zgłoszenia miały aktualne opinie psychologiczno-pedagogiczne i nie było konieczności wydania kolejnych, natomiast proces opiniowania 2 osób (1 rodziny) jako kandydatów na zawodową rodzinę zastępczą został zawieszony, niemniej wykonano badania psychologiczno-pedagogiczne i wydano opinię.

14. Zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego.

Rodzinom zastępczym oferowana była praca socjalna, specjalistyczne poradnictwo, w tym prawne, psychologiczne i pedagogiczne w Zespole ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej, Dziale ds. Rodzin z Dziećmi, Centrum Poradnictwa Specjalistycznego, Metodyki i Strategii oraz w Terenowych Punktach Pomocy Społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach. Rodziny informowane były o działających organizacjach i stowarzyszeniach pozarządowych. Wszystkie zawodowe rodziny zastępcze objęte są opieką oddzielnie wyznaczonego koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

15. Zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji.

Koordynatorzy mają możliwość stałego podnoszenia swoich kwalifikacji poprzez udział w szkoleniach, zespołach konsultacyjnych, superwizjach organizowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach oraz proponowanych przez podmioty zewnętrzne. Udział w szkoleniach podniósł kompetencje zawodowe pracowników oraz pozwolił na wymianę doświadczeń zawodowych.

16. Przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej składa staroście i radzie powiatu coroczne sprawozdanie z efektów pracy.

17. Zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających.

Do Ośrodka Adopcyjnego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Katowicach zgłoszono **16** dzieci z niezawodowych i spokrewnionych rodzin zastępczych, z czego żadne dziecko nie zostało zakwalifikowane do adopcji z uwagi na długotrwały pobyt w rodzinie zastępczej, pokrewieństwo dzieci z rodziną zastępczą oraz wiek dziecka. Z zawodowych rodzin zastępczych zgłoszono do Ośrodka **14** dzieci, z czego 1 dziecko nie uzyskało kwalifikacji z powodu FASD i niezakończonej diagnozy stanu zdrowia oraz z powodu braku polskiego aktu urodzenia.

18. Organizowanie opieki nad dzieckiem w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.

W przypadku pobytu w zawodowej rodzinie zastępczej jednocześnie więcej niż 3 dzieci, na podstawie art. 57 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodzina ma prawo do pomocy w prowadzeniu gospodarstwa domowego i przy opiece nad dziećmi. W 2020 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach zatrudniał na podstawie umów zleceń **13** osób do pomocy zawodowym rodzinom zastępczym. Osoby te za wykonane usługi otrzymywały wynagrodzenie w kwocie 17,00 zł brutto za każdą godzinę, a ich zadaniem było nie tylko krótkotrwałe sprawowanie opieki nad dziećmi (np. w czasie, gdy zawodowa rodzina zastępcza jest z dzieckiem na rehabilitacji lub u lekarza), ale także wyjście z dzieckiem na plac zabaw, wykonanie prania, sprzątanie mieszkania, drobne zakupy, prace pomocnicze. W 2020 r. na wynagrodzenia dla osób pomagających zawodowym rodzinom zastępczym przeznaczono **238 381,82 zł.**

II. Rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza.

W przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania rodziców, piecza zastępcza jest sprawowana w formie rodzinnej i instytucjonalnej.

1. **Formy rodzinnej pieczy zastępczej - rodzina zastępcza**:

1) **spokrewniona** - utworzona przez małżonków lub osobę niepozostającą w związku małżeńskim będących wstępnymi (dziadkami, pradziadkami) lub rodzeństwem dziecka;

2) **niezawodowa** - utworzona przez małżonków lub osobę niepozostającą w związku małżeńskim niebędących wstępnymi lub rodzeństwem dziecka;

3) **zawodowa** - opiekuje się dziećmi niewymagającymi specjalistycznych oddziaływań wychowawczych. W przypadku konieczności umieszczenia w rodzinie licznego rodzeństwa, liczba dzieci w rodzinie zastępczej może się zwiększyć:

a) **pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego** – umieszcza się tu nie więcej niż 3 dzieci na pobyt okresowy do czasu unormowania sytuacji życiowej dziecka, nie dłużej niż na 4 miesiące. W szczególnie uzasadnionych przypadkach pobyt dziecka może być przedłużony, jednak nie więcej niż o kolejne 4 miesiące lub do zakończenia sprawy o powrót dziecka do domu, o umieszczenie w rodzinie adopcyjnej lub w innych formach pieczy zastępczej;

b) **specjalistyczna** – w tej rodzinie umieszcza się dzieci niedostosowane społecznie albo dzieci z różnymi dysfunkcjami, problemami zdrowotnymi, wymagającymi szczególnej opieki i pielęgnacji. W tej rodzinie może wychowywać się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci.

Liczba dzieci i liczba rodzin zastępczych na terenie miasta Katowice w latach 2018-2020

	2018	2019	2020
liczba rodzin zastępczych	**ogółem narastająco**	**ogółem narastająco**	**ogółem narastająco**
	363*	**340***	**311***
w tym:			
1. spokrewnione	**228**	**216**	**193**
2. niezawodowe, zawodowe	**136**	**124**	**118****
liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych	**518**	**476**	**435**
w tym:			
1. spokrewnione	**288**	**276**	**249**
2. niezawodowe, zawodowe	**230**	**200**	**186**

*jedna rodzina zastępcza pełniła równocześnie funkcję rodziny niezawodowej i spokrewnionej,
**jedna rodzina zastępcza niezawodowa przekształciła się w rodzinę zastępcza zawodową

2. Formy instytucjonalnej pieczy zastępczej funkcjonujące na terenie miasta Katowice.

Na terenie miasta Katowice w 2020 r. funkcjonowały następujące placówki opiekuńczo-wychowawcze:

1. Placówki opiekuńczo-wychowawcze prowadzone przez miasto Katowice:
   1) Dom Dziecka „Zakątek”
   2) Dom Dziecka „Tęcza”
   3) Dom Dziecka „Stanica” – placówka funkcjonowała do dnia 30 czerwca 2020 r.
   4) Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza DOM 1 – placówka funkcjonuje od 1 lipca 2020 r.
   5) Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza DOM 2 – placówka funkcjonuje od 1 lipca 2020 r.
   6) Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza DOM 3 – placówka funkcjonuje od 1 lipca 2020 r.
   7) Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza DOM 4 – placówka funkcjonuje od 1 lipca 2020 r.

2. Placówki opiekuńczo-wychowawcze dotowane przez miasto Katowice, prowadzone przez Zgromadzenie Sióstr św. Jadwigi Prowincja Katowicka:

1) Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza Nr 1
2) Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza Nr 2
3) Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza Nr 3.

Z dniem 30 czerwca 2020 r. uchwałą nr XIX/439/20 Rady Miasta Katowice z dnia 23 kwietnia 2020 r. oraz za zgodą Wojewody Śląskiego został zlikwidowany Dom Dziecka „Stanica" w Katowicach przy ul. Plebiscytowej. Całodobową opiekę i wychowanie dzieciom ze zlikwidowanych placówek zapewniły utworzone z dniem 1 lipca 2020 r. Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze DOM 1 - DOM 4. Od 1 lipca 2020 r. wspólną obsługę ekonomiczno-administracyjną i organizacyjną Placówkom Opiekuńczo-Wychowawczym DOM 1 - DOM 4 zapewniało Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych z siedzibą w Katowicach przy ul. Plebiscytowej 46a/3.
Z dniem 31 grudnia 2020 r. z uchwałami Rady Miasta Katowice z dnia 24 września 2020 r. oraz za zgodą Wojewody Śląskiego zostały zlikwidowane pozostałe dwa domy dziecka - Dom Dziecka „Tęcza" w Katowicach przy ul. Rybnickiej 1 oraz Dom Dziecka „Zakątek" w Katowicach przy ul. Brynowskiej 70a. W ich miejsce z dniem 1 stycznia 2021 r. utworzone zostały Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze DOM 5 – DOM 12.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze zapewniają całodobową opiekę i wychowanie dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodzicielskiej. Przygotowują dzieci do samodzielnego życia w społeczeństwie oraz prowadzą pracę z rodziną naturalną dziecka w celu umożliwienia powrotu dziecka do domu rodzinnego.

Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2018-2020

	2018	2019	2020
Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie Katowic	256	238	221
Dzieci pochodzące z terenu Katowic, umieszczone w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych miast	13	15	14
Razem:	269	253	235

III. Koszt realizacji zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w 2020 r.

Rodzaj wydatku	**Roczny koszt w zł**
Świadczenia pieniężne dla rodzin zastępczych	4 235 140,81
Świadczenia dla usamodzielnianych wychowanków rodzin zastępczych i placówek	895 363,60
Koszty wynagrodzeń zawodowych rodzin zastępczych, rodzin pomocowych oraz osób do pomocy w gospodarstwie domowym (ze składkami pracodawcy)	816 527,04
Koszty szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze oraz prowadzenie grupy wsparcia dla funkcjonujących rodzin zastępczych	25 320,00
Koszty funkcjonowania i obsługi Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach	1 667 086,02
Całkowity koszt:	**7 639 437,47**

IV. Podsumowanie

W latach 2018-2020 zaobserwowano sukcesywny spadek liczby rodzin zastępczych, co związane jest bezpośrednio z brakiem kandydatów na rodziny zastępcze a także faktem, iż osoby zainteresowane pełnieniem tej funkcji nie zawsze spełniają ustawowe wymagania dla kandydatów. Z uwagi na stan epidemii szereg zaplanowanych działań, w tym na rzecz promowania rodzicielstwa zastępczego nie mogło zostać zrealizowanych. Obserwuje się także spadek dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, co związane jest z szeregiem działań zmierzających do zintensyfikowania pracy z rodziną biologiczną dziecka, mających na celu utrzymanie dziecka w tej rodzinie lub dążenie do powrotu dziecka umieszczonego w placówce do rodziny biologicznej. Dodatkowo rodziny biologiczne oraz dzieci przebywające w pieczy zastępczej, zostały objęte wsparciem w ramach Programu Rodzina 500 Plus, co poprawiło jakość życia rodzin i umożliwiło zaspokojenie potrzeb dzieci, zarówno podczas pobytu w pieczy zastępczej, jak i po powrocie do rodziny biologicznej.

Planuje się kontynuować dotychczasowe działania w zakresie wsparcia rodzin zastępczych w prawidłowym funkcjonowaniu poprzez zapewnienie dostępu do usług koordynatora pieczy zastępczej, specjalistów i rodzin pomocowych, organizowanie grup wsparcia oraz szkoleń dla rodzin zastępczych i kandydatów na rodziny zastępcze.

Nadal będą podejmowane działania promujące ideę rodzicielstwa zastępczego nakierowane na pozyskiwanie kolejnych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, aby minimalizować zjawisko umieszczania dzieci poniżej 10 roku życia w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Z powodu trwającej pandemii część zadań zmieniła formę i została dostosowana do obowiązujących obostrzeń np. szkolenia odbyły się w formie wykładu online, natomiast wsparcie rodzinom zastępczym udzielane było online lub telefonicznie.